

„MEGAY”-CUKRÁSZDÁK KASSÁN, RIMASZOMBATON ÉS MISKOLCON

DOBROSSY ISTVÁN

Egy évtizeddel ezelőtt, 1988-ban találkozhattam a Rimaszombaton, Kassán és Miskolcon egyaránt közismert, egykor legendás cukrászcsalád, a Megay-rokonság ma élő tagjaival. Ők segítettek abban, hogy a felbecsülhetetlen értékű családtörténeti dokumentumokat és visszaemlékezéseiket feldolgozhassam. Ezt a levéltári (elsősorban cégbíró-sági) adatokkal, másrészt a korabeli sajtó anyagával sikerült részben kontrollálni, másrészt pedig kiegészíteni, színesebbé tenni. Így „állt” össze a Megay cukrászcsalád története. A jelen tanulmánnyal az egykori mesterek emlékének adózok, s megköszönöm a ma élő leszármazottak önzetlen segítségét.

Megay Róbert, generációalapító cukrászmester szülei apai ágon Gyulafehérvárról, anyai ágon Kiskarándról és Nagyváradról származtak. Az apa, Megay Gusztáv nem ismert foglalkozású szülők három gyereke közül középsőként született 1827. március 23-án. Idősebb testvére, Dezső kereskedő volt, ő maga a gyógyszerészmesterséget és tudományt választotta, míg Adolf nevű öccséről csak annyit említenek a feljegyzések, hogy dúsgazdag magánzó volt.

Megay Gusztáv 1858. május 4-én nősült, s felesége az akkor 15 éves brádi születésű Nánássy Amália volt (sz. 1843. március 1.). A házaspár Zalatnán telepedett meg, s 11 gyermekük közül négy itt született. Először 1859. február 15-én Vilmos, ő 22 éves korában, 1881-ben meghalt. 1860. szeptember 13-án született Oszkár, akit egy századforduló körüli családi fénykép hátlapjának magyarázó szövege altábornagynak, vezérfőhadbiztosnak, hadügyminiszteri osztályfőnöknek nevez. 1862. augusztus 23-án született Hermin (1866-ban meghalt). 1864. május 20-án látta meg a napvilágot Artúr, s ő apja mesterségét sajátította el. Gyógyszerész, illetve gyógyszerár-tulajdonos lett.

A család innen Fogarasra költözött, s 1866. március 1-jén itt született meg az ötödik gyermek, Olivér. A zongorakészítő mesterséget tanulta ki, s 48 éves korában, 1914-ben halt meg. 1867. október 1-jén született az apa nevét öröklő Gusztáv, aki a cukrászkodást választotta. Kassán volt üzlete, s itt is halt meg 1920-ban. Hetedik volt az 1869. augusztus 1-jén született Róbert. Ő legkisebb gyerekként követte a családot 1870-ben (vagy 1871-ben) Kassára. A szülőknek ez a város jelentett végleges megtelepedést, s holtig tartó elismerést és egzisztenciát az apának. Nyolc év alatt itt született még négy gyerek. Sorrendben 1872-ben Irén, aki 10 évesen halt meg, majd Adolf 1873-ban. 1876 februárjában született László (egyéves korában halt meg). Utolsó gyerek a sorban Ernő (sz. 1880. július 29.). Későbbi élete és foglalkozása ismeretlen. (Itt jegyzem meg, hogy 1922-ben, amikor Miskolcon eltemették a cukrász Megay Róbertet, a testvérek közül már csak mindössze hárman állhattak koporsójánál: Oszkár, Artúr és Ernő.)

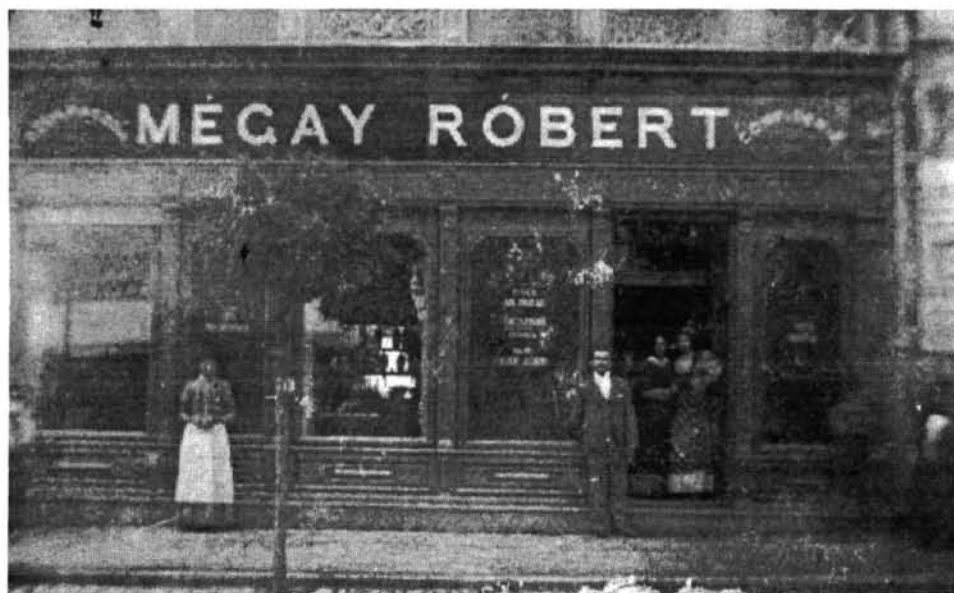
* * *

A család mindmáig fontos ereklyeként őrzi azt a megsárgult fényképet, amelynek hátlapján elhalványult írás tudatja, hogy ez „Plesskott ezredesné háza Fogarason”, ahol

1869. augusztus 1-jén megszületett Megay Róbert. A ház külső megjelenése megerősíti azt a feltevést, hogy tehetősek voltak a szülők, illetve a gyógyszerész apa.

Megay Róbert iskolai tanulmányai már Kassához kötődnek, itt végezte az állami főreáltanoda osztályait. 15 éves volt, amikor Kassán kiállították munkakönyvét. Az alacsony termetű, szürke szemű, kerek arcú fiatalember a kassai Kriegerbuck Ferenc cukrászmester mellett lett segéd, majd egy év múlva, 1885-ben Naukum György mester mellett tanulta a szakmai ismereteket Iglón. Az itt eltöltött időről pecsétes levél tanúskodik. Innen a „cukrászdai áruk gyára” következett, majd ismét Kassa, aztán Szeged és Baja. 1887-ben Máier Imre cukrász mellett Sátoraljaújhelyen segéd. 1888-ban Miskolczy István uram mellett Rimaszombaton dolgozik. Eltelt az öt év, s nincs akadálya a mestervizsga letételének. Hogy ez hol, s mikor történt, nem derül ki az iratokból, csak annyi bizonyos, hogy 1893-ban még itt köt jegyességet Miskolczy Margittal, cukrászmestere lányával. (A Miskolczy családdal később részletesen foglalkozunk.)

Rimaszombatból Miskolcra vezet az út, ahol az 1860/1893. számú engedély szerint Megay megnyitotta első üzletét. Ez a Széchenyi utca akkori Rósenfeld Pál-féle házának földszintjén volt (1. kép).

1. kép. A Megay-cukrászda és személyzete, amikor még nem közlekedett villamos Miskolc főutcáján

Az egykori ún. Rósenfeld-házat a mai Széchenyi u. 36. sz. épülettel azonosítjuk, amelynek földszintjén az 1990-es években az Adonisz férfi ruhabolt és egy papír-írószer üzlet helyezkedett el. A kétemeletes ház a 19. század végén épült, s 1895-ben itt találjuk Felső-Magyarország egyik leghíresebb üzletét, a Schönwald és Braun-féle díszműkereskedést és játékboltot. Ebben az épületben volt az ugyancsak híres Pelikán és Gyukits kalapgyár miskolci raktára. A korabeli címtár alapján itt találjuk Kelmann Mór bőrkereskedő raktár- és üzlethelyiségét, valamint Krausz Adolf cipőnagykereskedő raktárát. Itt nyitott üzletet Megay Gusztáv. Működésének első éveiről kevés ismeretünk van. Minden bizonnyal legkorábbi az a dokumentum, amely 1893–1894-ben ad tájékoztatást Megay cukrászdájának termékeiről, s azok árairól. Az árjegyzék 14-féle tortát, különféle süte-

ményeket, a téli időszakban is fagyaltokat, a „nyalánkságok” között tiroli „candirozott” gyümölcsöt, karamellirozott gesztenyét, gesztenyepürét és gyümölcsöt kínált. Az árlap felsorol háromféle pezsgőt, hatféle likórt, háromféle konyakot, háromféle rumot. A hatféle teához ugyanennyifajta teasüteményt kínál. A borok és bonbonok mellett „újdonságok” sokaságát is megtaláljuk az árjegyzékben (2. kép).

2. kép. A cukrászda „világszínvonalú” árlapja, 1893–1894.

A dokumentum különleges értékét az adja, hogy műfajában ez a legkorábbi, amely hiteles tájékoztatást ad egy századforduló előtti miskolci cukrászda áru kínálatáról. Arról is fényképek tanúskodnak, hogy ez az áru kínálat milyen üzletben volt, s milyen volt a kiszolgáló személyzet. Különösen érdekes az a fotó, amely a századforduló körül, vagy közvetlenül azt követően készült, s az első Megay-cukrászda személyzetét mutatja be. A tulajdonos és felesége mellett az üzletben három segéd és három tanuló, egy kávé-szasszony és egy elárusítólány dolgozott. Az üzletnyitást követő rövid idő alatt tehát 8 fős személyzet alakította ki a cukrászda jó hírnevét. Az ekkortájt készült családi fotó Megay Róbertet 40 éves kora előtt ábrázolja (3. kép). A benti helyiségről készült, illetve a szalonról megmaradt képeslapok arra engednek következtetni, hogy a Megay-cukrászda a város egyik legjelesebb, vagy éppen a legelőkelőbb cukrászdája volt. Egy amatőr fotó szerint az üzlet kívülről szerényebb, de hiteles képet mutat. Sajnos a berendezésnek ma már töredékei sem találhatók meg. Ennek pedig egy 1909-ben bekövetkezett robbanás az oka. A Miskolczi Napló február 25-i száma a rendkívüli eseményről részletesen tudósított. A beszámoló első része az üzlet elhelyezkedéséről ad tájékoztatást. „Megay Róbert cukrászdája a Széchenyi utcán, a Rósenfeld Pál-féle háznak földszintjén van. Az üzlet-helyiség hosszúkás alakú, mélyen benyúló, melynek elején a tulajdonképpeni cukrászda, cukrosbolt van, a hátulsó rész pedig egyrészt asztalokkal ellátott helyiség, másrészt pedig a

3. kép. Megay Róbert cukrászmester,
1906 k.

4. kép. Megay Gusztáv gyógyszerész,
Kassa 1880 k.

végében műhelyszerű elkülönített osztály van a kávéskonyhával együtt. A lokalitásnak ez a hátsó része a Szinvára megye, s itt két ablak van.

Nemrég Megay üzletének egy részét, amely a Széchenyi utcai fronton van, bérbe adta Rosemberg Sándornak, aki ott üzletet rendezett be.

Az átalakítás folytán különböző munkálatokat kellett végrehajtani a cukrászdában és most legutóbb egy padlásszoba (mansard) készítésével voltak elfoglalva. A padlásszobát a kávéskonyha fölött építették. Itt történt a robbanás.”

Az üzletben napközben öten, Megay Róbert és felesége, két cukrászlány és egy inas dolgoztak. Délután gázszagot éreztek, ezért a gázcsapokat elzárták, hogy ezzel se akadályozzák a munkát. Délután fél 5 felé Megay felment a padlásszobába, s az egyik gázlámpa mellett cigarettára gyújtott. Ekkor következett be a robbanás. A sajtó tudósítása szerint „...a robbanás borzasztó erős volt. A kávéskonyhában lévő kávéslányt át dobta a széles márványasztalon és kihajította a cukrászda helyiségbe. Itt volt a robbanás pillanatában Megay Róbertné is, akinek nagyobb baja nem esett, de a réműlettől szólni sem tudott. A két cukrászlány szintén a cukrászdában volt. Szerencsére a cukrászdának az utca felé eső részén, a bal sarokban voltak, ahol a robbanás kárt nem okozott. Abban a pillanatban, amikor a gáz felrobbant, a kávéskonyhát a cukrászda helyiségétől elválasztó fal nagy tükrei összetörték, és a robbanás ereje a cukrászda óriási utcai kirakat ablakát szétvetette. A nagy vastag üvegtábla darabokra törve iszonyú csörömpöléssel kiröpült az utcára, ahol szerencsére ekkor senki sem járt.”

A kárfelmérésből tudjuk, hogy a robbanás összezúzta a cukrászda hátsó részének berendezését és a kávéskonyhát is. A szomszédos lakószobákban különösebb kár nem történt, csak az ajtókat tépte ki és az ablakokat törte össze a robbanás. Mivel a baleset a hátsó, Szinvá felőli oldalon történt, érthető, hogy az itteni részek károsodtak elsősorban. Csodával határosnak említik, hogy az üzleti asztalokon elhelyezett áruk, sütemények, cukorkák érintetlenül maradtak.

5. kép. Az „új” Megay-cukrászda, s a „rég”i” épület helye az utcaképből

Ide kívánczik még egy idézet a tulajdonos sérüléseivel kapcsolatban, amely az üzlet további sorsát, s egyben Megay Róbert lehetőségeit alapvetően meghatározta. „Megay Róbert borzasztó égési sebeket szenvedett. A fején iszonyúan összeégett. Haja, szakálla, bajusza teljesen lepörkölődött és nyaka, arca súlyos égési sebekkel van tele. Ezenkívül a kezein is súlyos égési sebeket szenvedett. A szomszédban lakó dr. Singer Henrik kórházi tb. igazgató főorvos volt az első, aki a sebesültet orvosi segélyben részesítette. Nemsokára több orvos is megjelent és bekötötték Megay Róbert sebeit. Egész éjjel lakásán ápolták. Ma délelőtt azonban beszállították a szanatóriumba.”

Egy olyan képeslap, amelyet 1910-ben Miskolcra adott fel Kassára Megay, folytatása a korábban leírtaknak. Ugyanakkor a benne foglaltak magyarázatul is szolgálnak az elkövetkezendő évek eseményeire. A levelezőlapot Megay Gusztávnának az alábbi szöveggel írta fia: „Kedves jó Mamuskám! Örömmel vettük a hírt tőled, hogy e hónap folyamán meg fogsz látogatni, de ne 2 hanem több napra legyen szerencsénk. – Ma itt voltak többen a kassaiak a Bálon és nállam is bent voltak mindnyájan. Kezeid csókoljuk szerető hálás fiad Róbert.”

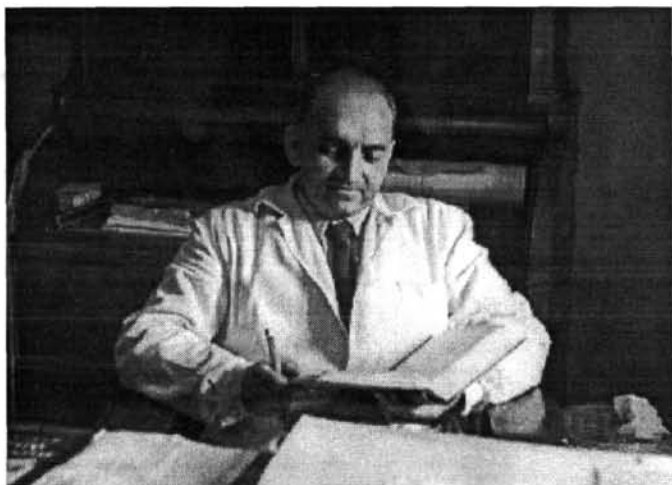
1910-ben tehát már nem élt gyógyszerész foglalkozású édesapja, akinek alakját, emlékét hasonlóan fénykép idézi (4. kép).

Az üdvözlőlap érdekessége, hogy írója feltüntette rajta: „itt voltam azelőtt”, s „ez az én házam”. Ez egyértelmű bizonyítéka annak, hogy a robbanást követően üzletét és lakását feladta, s megvásárolta a Szemere–Széchenyi utca sarkán álló, s a korábitól három házzal keletre eső, ma már nem létező épületet, ahol egy év alatt kialakította új cukrászdáját. Erről a házról, s az ebben üzemelő cukrászdáról a régi miskolciak mindmáig Megay-saroknak nevezik a két utca kereszteződésének ezt a pontját (5. kép).

Kultúrtörténeti érdekesség, hogy kassai lakosok fordultak meg itt valamilyen báli rendezvényen, s mert a Megay család ismert volt Kassán, természetesen ezt a cukrászdát látogatták meg. Ez már az a sarki emeletes épület volt (egykori Széchenyi u. 42.),

amelynek Széchenyi utcai homlokzatáról egy korabeli amatőr fotó tanúskodik. Ez az épület változatlan külső formában maradt meg 1956–1957-ig, amikor a két utca kereszteződésének kiszélesítésekor lebontották. A cukrászda belsejéről sajnos nem maradt fenn, vagy legalábbis eddig nem került elő fénykép. Az sem nyomonozható már ki, hogy a korábbi üzlet berendezései közül használtak-e itt fel valamit.

Az átköltözésekor és az új üzlet megnyitásakor Megay nemcsak Miskolcon, hanem országosan is ismert képviselője volt szakmájának. Családi élete rendezett volt, öt gyermeket nevelt. 1895-ben született első fia – aki később cukrász lett, s üzletet vezetett a Széchenyi u. 78. szám alatt –, 1897-ben született Márta nevű lánya, 1898-ban Margit, 1900-ban Róbert, s 1904-ben Géza, akiből később restaurátor, preparátor, muzeológus lett (6. kép).

6. kép. A múzeum egykori munkatársa: Megay Géza restaurátor-preparátor

A leszármazottak birtokában ma már csak málló darabjai maradtak meg annak a díszoklevélnek, amelyet az 1900. évi brüsszeli kiállításon kapott. Az aranyérem és érdemkereszt szintén elkallódott. Ezek emlékét csupán az árlapok, számológécek, majd 1912-ből – amikor újabb aranyéremmel tüntették ki – levelezőlapok őrzik.

A századforduló körüli újságok nem véletlenül csináltak reklámot a sajátos süteménykészítménynek, amellyel Brüsszelben díjat nyert. Ez volt az árlapon mindig szereplő, ún. „Bohém-torta”, amelyről a Budapesti Hírlap már 1899-ben a következőket írta. „A külföld, bár sok tekintetben előbb van, mint mi, élénk figyelemmel kíséri a magyar ipar termékeit és igyekszik azt, amit nálunk jónak talál, a saját céljaira felhasználni; nemcsak utánózni, de teljes mértékben magáévá is tenni. Így történt, hogy rövid idő előtt Megay Róbert miskolci cukrász újfajta tortát csinált, amelyet Bohém tortának nevezett el. Ez a torta rövid idő alatt népszerű lett itthon, amit a külföld azonnal megértett. Pischinger, bécsi cukorkasütemény-gyáros észrevette, hogy Megay Bohémtortáját nagyban keresik, kapta magát és utánózta azt. Megay megtette már az intézkedéseket, hogy a közönség, amely az ő tortáját kedveli, pénzéért ne utánzatot, hanem azt kapja, amit kér. Mindenesetre érdekes, hogy egy világcég, mint amilyen a Pischinger-gyár, kénytelen

egy magyarországi cukrász találmányát utánozni.”¹ Miként zárult a hamisítási ügy, nem derül ki, az viszont igen, hogy nemcsak miskolci és budapesti újságokban jelentek meg reklámhirdetések. A következő is egy jól menő üzletre utal: „MEGAY Bohéme-tortája a legjobb torta! 2 kor. 50 fill. beküldése után Megay Róbert cukrász Miskolcon, megküldi önnek bérmentesen. Kapható Budapesten: Szenes Ede cs. és kir. udvari szállító, Seidl József és Szimon István uraknál; Budán: Gaizler Béla udvari szállító, Aradon: Ring Zsigmond, Szombathelyen: Kikaker János, Fehértemplomon Stefanovics János, Debrecenben: Geréby István utódai uraknál. Nagy Váradon: Kádár János uraknál”² (7. kép).

Kiváló finom, naponta friss

APRÓ TEA-SÜTEMÉNY

1 kilogramm ára 2 frt.

Egy Polgári-házasság torta

50 kr. és az elismert hírű kítűnő

„BOHÉME“-TORTA

————— csakis a —————

Megay Róbert cukrászdájában.

A „BOHÉME“-TORTA

Nagy Miklós csemegeüzletében is kapható Miskolczon.

7. kép. Megay cukrász hirdetése a Miskolczi Naplóban, 1902.

Megaynak számos árjegyzéke volt forgalomban, s közülük is érdekes az, amely a századforduló után, de még az első üzlet felrobbanása (1909) előtt volt ismert. Ebben tájékoztat arról, hogy „készítményeim nemcsak Budapesten és az ország nagyobb városaiban, hanem külföldön is, mint Stockholm, Berlin, Páris, Strassburg, Hamburg, Drezda, továbbá Ausztriában Bécs, Salzburg, Pilsen, Brünn, Krakó, Saaz, Marburg, Zára, Prága, Iglau stb. városokban a legfelsőbb rangú kereskedőknél vannak raktáron.”

Ezeket a helyben fogyasztható, Magyarország nagyobb városaiban reklámozott és ismert, de az ország határain túl is fellelhető, s mindenfelé szállítható termékeket egy postai nyomtatványként forgalomban lévő árlapról idézem:

Torta különlegességek: Mocca kávé-crém töltelékkel, Renéogyoró-crém töltelékkel, Margaréta kávécrém töltelékkel, Roccoco chocholat-crém töltelékkel, Dobos chocholat-crém töltelékkel, Bor-crém bor ízzel, Flirtogyoró ízzel, Tahiti chocholat fondan crém, Malaga malagabor crémmel, Gesztenypüré torta, Comtesse-torta, Berlini torta. Ez összesen 13-féle tortakülönlegesség. *Alkalmi torták:* Piskóta, Punsch, Vegyes, chocholat és piskóta, Puhaogyoró, Keményogyoró puserlivel, Homok torta, Chocholadé, Dió-, Narancs-, Kenyértorta, Gyümölcstorta, Grillage pörkölt torta, Jogász

¹ Budapesti Hírlap, 1899. nov. 24.

² Új Idők című hetilap 1900. évfolyamából

torta. Ez újabb 13-féle torta. Az árlap külön kihangsúlyozza az általánosan ismert csokoládétöltelék Bohém tortát, amely négyzet alakú, s darabja 2 korona. Bár e leginkább reklámozott tortaféleségről se fotónk nincs, se receptje nem maradt meg a hagyatékban, el tudjuk képzelni méreteit, mert a család megőrzött néhány darabot az alátétek közül. A csakis helyben fogyasztható tejszínkrem tortákból következő volt a kínálat: Spanyol habtorta, Chocholad tejszín krém torta, s ugyanígy mogyoróból, eperből, kávéból, ananászból, puncsból, maraskinból és vaníliából, összesen kilencfajta választékban. A drágább készítmények közé tartozott és az árlap külön is kiemeli, hogy 4 koronától drágábban kapható „CROCAMBUSCH gesztenye-püré koszorú tejszínhabbal töltve, rajta zókák-főveg fonott czukorból”.

Mignon-sütemények nagy választékban, különféle krémekkel töltve voltak az üzletben 10 filléres áron. Hasonló volt az ára a moccron és a linzer süteményeknek. Megay mester átlagos, ún. vegyes sütemények között kínálta a bécsi szeletet, a habos szeletet, a pozsonyi diós és mákos kiflit, valamint a piskóta tekercset. Az ajánlatok között találjuk még a „sand kuglóf”-ot, a krém-torta szelet süteményeket, írók süteményeket, kiadós süteményeket, a piskótát, a kétszersültet, az apró teasüteményeket és a Rótschild-piskótát.

Az üzlet nagy választékban tartott különféle befőtteket is. A csokoládékínálatból pedig figyelmet érdemel az alábbi felsorolás: GALA Péter-féle Veveyből, MASSON-féle Párizsból, CAILLER-féle schweizi, SUCHARD-féle Milka és Velma, VARSOVIE r. t. orosz, LINDT és SPRÜNGLI zürichi, HALLER-féle bécsi, HARTVIG és VOGEL badenbachi, valamint a györi SCHMIDL-féle csokoládék.

Bonbonok közül újra 13-félét sorol fel az árlap, s ezek ára 4–16 korona között változott. Legdrágább volt a „különösen finom franczia, orosz és schweizi chocholada bonbon vegyíték a legfinomabb töltelékkel, a legelegánsabb kivitelben”. Mint a cukrászda legelőkelőbb terméke, egy csomag 16 koronába került. Találunk persze sztaniolba göngyölt csokoládé bonbont, francia likőrrel töltött csokoládé bonbont, kávé és csokoládé-krém cukorkával, savanyú cukorkát, csokoládéval töltött pralinét, selyemcukorkát, szalon fundant cukorkát, külön volt speciális színházi cukorka, fodormenta és likőrrel töltött drázsé. Megay mester az egész téli idény alatt kandírozott gyümölcsöket is kínált vendégeinek, valamint a különleges darabáruk között tigris nyelvet, macska nyelvet, birsalma sajtot, „Tell” almát, csokoládé szivarokat, marcipán figurákat. Italok között – a részletes felsorolást elkerülve – konyakokat, „Shessy”-borokat, likőröket, égetett és más szeszes italokat kínált a tulajdonos.

Vendéglősök és kereskedők részére külön kínálata volt az üzletnek. Itt sorolja fel az árlap az Adrienn-szeletet, a Football-bombát, a János vitéz tortát és a háromszög alakú „Delta grillage Confect”-et.

A részletesen bemutatott árjegyzékről annyit tudhatunk, hogy 1903 után készült. Ugyanis már szerepel benne az ún. Football bomba. Ezzel a termékkel kapcsolatban a Miskolci Kereskedelmi és Iparkamara Sugár Ignác védjegylajstromozó aláírásával 450/903. sz. alatt a következő végzésről értesítette Megay Róbertet: „A miskolci Kereskedelmi és Iparkamara védjegylajstromozója által 1903. (három) évi február 26-án (huszonhatodikán) délelőtt 9 órakor Megay Róbert úr miskolci cukrász részére csokoládé csemegét tartalmazó FOOT-BALL jelzésű és csatolt nyílt mustra az ezen kamara által vezetett jegyzék 2. folyószáma alatt beneveztetett. Folyamodó a husz korona lajstromdí-

jat lefizette.”³ A Megay-féle újabb szabadalmat, illetve annak összetételét nem ismerjük, receptje nem maradt fenn.

A család gyűjteményében a saját készítésű termékek csomagolócímkeiből több mint negyedszázféle maradt meg. Ezek a feliratok szerint a következők voltak: *Megay Tojásos Puncs*, „*János vitéz torta*” *Megay Róbert cukrászdájából*, *Miskolcz*, *Megay Cornélia*, *Megay csemege Marcipán*, *Megay Nippon*, *Megay Gitta Szelet*, *Megay Adrien Szelet* (kitüntetve aranyéremmel és díszoklevéllel). *Teakocka: Készíti Megay-cukrász Miskolc, Szabadalom. Málnaszörp kocka: Készíti Megay-cukrász Miskolc, Szabadalom. Megay dessert Telefon 353-931* (ti. valamelyik pesti képviselő telefonszáma). *Limonádé kocka*, *Megay mogyorós*, *Megay Joliy*, *Megay flirt*, *Megay Viktória csemege*, *Megay grillage*, *Megay lulu csemege*, *Boheme de Megay*. Kitüntetve arany éremmel és díszoklevéllel. *Megay Teodóra csemege*, *Megay Sadajakkó csemege*, *Megay Miramáré csemege*. „*Hacacdré*” *Megay Róbert czukrászdájából*, *Miskolc*. *Megay Márta*, *Megay Auróra*, *Megay Rózsika*, *Megay*, *Megay desszert*, *Megay Marianne desszert*, *Megay desszertek*, *Megay sarok*.

Ez volt tehát a Megay-cukrászda árukínálata a századfordulót követő években. Aligha tévedünk, ha úgy gondoljuk, ez lényegesebben színesebb, gazdagabb volt, mint napjaink hasonló üzleteinek árukínálata.

Nemcsak város-, hanem család- és szakmatörténeti érdekesség, hogy József főherceg miskolci látogatása során szintén kapcsolatba került Megay Róberttel. József főherceg 1910-ben járt Miskolcon (ezt megelőzően 1896-ban volt a városban). Ennek közvetlen oka az volt, hogy Szikszón megszemlélte egy hadgyakorlatot. Onnan gépkocsival, azaz automobilon érkezett Miskolcra. A „Miskolcz” című napilap tudósítása szerint „Kíséretében voltak Balázs György honvéd altábornagy, Somler Mihály vezérkari őrnagy és több magas rangú tiszt. A főherceg és kísérete délben a Korona-szálló kerthelyiségében ebédelt. Délután megtekintette a diósgyőri vasgyárat. Városunkat egyébként kellemes kitérítés érte a főherceg részéről. A fenséges vendég Megay cukrászsüteményéből evett. Ma délután pedig Megay a következő levelet kapta:

»Kedves Megay úr! Kérem szíveskedjék két darab „Bohème” tortát a mellékelt postai szállítólevéllel Ö cs. és kir. Fenségének azonnal elküldeni. József főherceg Ö cs. és kir. Fenségének igen ízlett a torta, ezért óhajtja a Fenséges asszonyt ezen küldeményvel kellemesen meglepni. Csak friss, kifogástalan árut tessék küldeni, mert igen fontos, hogy jó legyen. Levelet beletenni a csomagba nem szabad, sem számlát mellékelni. Tisztelettel és üdvözlettel Báró Bottmer.« A napilap tudósítója természetesen tovább lelkesedik: „Íme József főherceg teljes mértékben elismeri a Megay süteményeinek finomságát, a minnek legkiválóbb jele, hogy nejét, Augusztó főhercegasszonyt lepi meg vele. Megay bácsi büszke lehet: egy igazán gourmand ízlésű úrnak óhaja mondott illetékes bírálatot az ő süteményeiről, mely egyben a mi helyiiparunknak is dicsősége.”⁴ S hogy ez valóban nem volt hírlapi kacsa, bizonyítja az a megsárgult névjegykártya, amelynek idézett szövegét mindmáig megőrizték a családi gyűjteményben.

Ezt követően néhány elszámolás, 1912-ből egy aranyérem átvételéről tanúskodó feljegyzés, kártyák, névjegyek, számla-cédulák bizonyítják a cukrászda folyamatos üzemelését. A háborús évekről nem maradtak meg dokumentumok. Megay bár katona nem volt, a miskolci 34. sz. gyalogezred állományába tartozott, s őrmesteri rangfokozattal rendelkezett. 1915-ben, 1916-ban és 1917-ben a nevére kiállított népfelkelési igazolvány

3 HOM. HTD. 69. 5. 119.

4 Miskolczi Hírlap, 1910. aug. 26.

szolgáltatásra alkalmatlannak minősítette. A háborús, majd a háborút követő években, hogy valóban működött az üzlet, bizonyítja az a vizsgálati ív is, amelyet 1917–1922 között vezettek. (Valójában hatósági ellenőrzések alkalmával kiállított dokumentumgyűjtemény ez, amely feltünteti a vizsgálat, vagy ellenőrzés napját, a vizsgálatot lefolytatók nevét, az észlelt szabálytalanságokat, s az azok megszüntetése érdekében tett intézkedéseket. A hat év alatt 26 alkalommal végeztek ellenőrzést, s minden esetben, mindent rendben találtak. Az utolsó ellenőrzéseket 1922. április 25-én, halála napján, majd május 29-én, június 19-én és 24-én végezték. Ezek a bejegyzések azt bizonyítják, hogy a Megay-cukrászda a tulajdonos halálát követően is folyamatosan üzemelt, tehát személyzete még egy ideig együtt maradt.

A háborút követő, s Megay halálát megelőző években a miskolci cukrázshiparról, illetve a mesterség képviselőiről az 1919/1920-ban kiadott városi cím- és lakjegyzék ad tájékoztatást.⁵ Eszerint a városban 8 cukrász, illetve üzemelő cukrászda volt, s ezek a következők: Megay Róbert, Széchenyi u. 48., Denecke Ceazár, Széchenyi u. 92., Reisch Adolf, Kárpitos u. 2., Rábel Antal, Széchenyi u. 15., Vida és Gradwohl, Gyöngyvirág u. 12., Josifov Deyko, Akác u. 8., Saducz Béla, Soltész Nagy K. 6. és Trillhaas Gyula, Városháztér 13. (Ezek a házszámok 1927/1929 között megváltoztak, tehát azonosításra csak ezek ismeretében alkalmasak!)

Megay Róbert időben utolsó személyes dokumentumai egy román–magyar nyelvű igazolvány, amelyet 1919. augusztus 22-én állítottak ki, s az az útlevél, amelyet 1920. augusztus 23-án használt. Az útlevél is bizonyítja, hogy gyakorta megfordult Kassán, ahol még édesanyja és testvérei éltek. Utolsó levelét 1922. február 13-án írta Kassára, amely nemcsak jellemző korkép, családtörténeti bemutatás, áttekintés, hanem egy betegségtől meggyötört, megtört ember utolsó üzenete is. A levél a következő: „Drága jó Édes mamám! Kedves leveledet Január 28-ról megkaptuk és rosszul eső érzéssel vettük belőle tudomásul hogy január elsején küldött hosszú 8 oldalas levelünket, amelyben Guszti kivételével mindnyájan írtunk neked nem kaptad meg. A Jó Isten úgy látszik nem engedi meg hogy a lelkek megbéküljenek, mert ugyan kinek mi jója lehet abból, hogy a gyermeknek a szülőhöz írott ártatlan családi vonatkozású levelét megsemmisíti vagy visszatartja.

Lehet, hogy ezt a levelet sem fogod megkapni, azért mégis megkísérlem hozzád juttatni.

Mély sajnálkozással olvasom leveledből, hogy olyan súlyos beteg voltál. No hát neked meg nekem drága mamuskám, nekünk kettőnknek olly erős szervezetünk van, hogy amit mink ketten ki bírtunk már az életben, azt nem hiszen, hogy minden századik ember el bírja szenvedni.

Ajánlott leveledet a fényképpel megkaptuk és igen szépen köszönjük, hála Istennek igazán jól nézel ki. Gödry (ti. Márta nevű nővérének a férje) is igen beteg volt. Tüdőgyulladás és mellhártyagyulladás egyszerre, az orvos már le is mondott róla. 3 napig folyton félre beszélt, de már teljesen felépült.

Mink csak meg volnánk valahogyan én még ráadásul valami asthma félét kaptam, úgy hogy alig tudok néha lélegzetet venni pedig dolgozni is muszáj mert hála a Jó Istennek hogy 2 hónapig nem volt olyan súlyos a gyomor bajom. Hát el maradt ez a közönyösség minden iránt és el kezdtem finanszírozni az üzletet és így most már legalább annyit tudok keresni, hogy becsületes kosztot ehetünk, és családom néha a színházba

⁵ Tóth K., 1920. 45–46.

vagy a moziba el mehessen és néha egy-egy darab fehérműt vegyünk pótlásul mert szörnyen le vagyunk rongyolódva . . .

...Az üzlet most már kezd békés kinézésű lenni egy kis áttarozás lakkozás festés satöbbi által. Most már van portéka is bonbon és likőr is szóval már lehet mindent beszerezni és nem kell már mindenért sort állani a jegy rendszer megszűnt hála a Jó Istennek utálatos egy élet volt biz az egész utolsó 8 év, és ki tudja mi jön még!...

Rettenetesen sok tüzelő anyag kell a télen, még jó szerencse hogy lehet kapni. 150 kor egy mázsa köszén ide való Diósgyőri, – elég jó szén most mindenütt kutatnak itt szén után hogy elvesztettük a legnagyobb és legjobb szénbányáinkat.

Itt most egy remek színtársulat működik Sebestyén Budapesti társulata, már a saisonban (ti. szezonban) 25 opera előadás volt. Gyöngyöri díszleteket hozott Bpestről és felül 100 művésze van. Opera színmű, népszínmű és . . . külön-külön személyzete van. Néhány napon 3 előadás is van délután este " 7 és este 10 órai kezdettel állandóan zsúfolt házzal. Jegyet igen nehéz kapni...

Azon reményben, hogy ezen levelem talán mégis csak hozzád jut zárom soraimat és vagyok érző szívvel szerető és nagyon szomorú fiad Róbert és családja."

Megay Róbertnek ez az utolsó levele. Mint korábban említettem 1922. április 26-án, 52 éves korában elhunyt. Halálának közvetlen okát nem ismerjük, de mindenképpen kapcsolatban volt a robbanásakor bekövetkezett sérülésével, amelyet igazán soha nem sikerült kihevernie.

Koporsója mellett édesanyja, felesége, még élő testvérei (Oszkár, Artúr és Ernő) álltak. Gyermekai közül ekkor még csak az 1897-ben született Mártának (Gödry Lajosné) volt családja. (Erről a két unokáról történik említés utolsó levelében.)

Megay Róbertet a mindszei temetőben helyezték nyugalomra. Síremléke mindaddig megvolt, amíg a Szilágyi Dezső utca meghosszabbításával sor nem került a 3. sz. főút Miskolcon átvezető szakaszának megépítésére. Ekkor került sor az exhumálásra is, de ennek körülményeiről a leszármazottak nem rendelkeznek ismeretekkel. Az a síremlék tehát, amely a mellékelt fényképen látható, már nem létezik (8. kép).

Megay Róbert halálát követően a cukrászda további története csak vázlatosan követhető nyomon. Ennek egyik alapdokumentuma az az Iparhatóság által kiállított határozat, amelyet 1923. november 6-án kelteztek. Eszerint „özv. Megay Róbertné Széchenyi u. 54. sz. alatti lakos azon bejelentését, hogy elhalt férje részére 860/1893. sz. a. engedélyezett, s a 4163/kr.–1922. sz. határozat szerint özvegyi jogon folytatott cukrász iparát megszünteti, tudomásul veszem, s azt az Ipar Sortár A-642/1983. tételszám alatt feljegyezni rendelem." Eszerint az 1893-ban kapott engedéllyel férje halála után rövid ideig,

8. kép. Az egykori Megay-síremlék a mindszei r. k. temetőben

9. kép. A „Megay-sarok”-nak egykor nevet adó cukrászda, 1913 k.

özvegyi jogon üzemeltette tovább a cukrászdát Megay Róbertné. A fenti dokumentum szerint ezt szünteti meg, s ezzel együtt a sarkon álló cukrászdát is 1923 novemberében (9. kép).

Megay Róbertné egyébként nemcsak férje mellett tanulta a cukrászszakmát, hanem maga is cukrászcsaládból származott. Mint korábban is említettük, 1888-ban Megay Róbert Miskolczy István mellett Rimaszombaton tanulta a mesterséget. Miskolczy mester cukrászdáját – egy leszármazott visszaemlékezése alapján – kb. 1851/55 között alapította Rimaszombat főterén.⁶ Egyik gyermeke Margit, másik Lajos volt. Utóbbi Kassán sajátította el a mesterség fogásait, majd sokfelé vándorolva, s a szakma minden részletét megismerve visszatért, s véglegesen letelepedett Rimaszombaton. Innen 1945-ben kiutasították. Áttelepült Egerbe, ott élt, s ott is halt meg 1951-ben. Miskolczy Lajos leánytestvére Miskolczy Margit volt, akivel Rimaszombaton ismerkedett meg Megay Róbert. A szakmai ismeretségből lett a házasság, amely vélhetően mindkét oldalon megfelelő szülői támogatással eredményezte a Miskolcon való üzletvásárlást, cukrászdanyitást, s egyben a végleges megtelepedést. Ebből a házasságból született 1897-ben Márta, 1898-ban Margit, 1900-ban Róbert és 1904-ben Géza.

Megay Róbert 35 éves volt, amikor megszületett ötödik gyermeke. S ez az időszak volt (1905–1910) az üzlet igazi virágkora. Halálával egy viszonylag rövid életű vállalkozás, de Miskolc egyik legjelesebb cukrászdája lép a hanyatlás útjára. A szakmai ismeretekben járatos özvegye ugyan beszünteti a régi üzletet, de 1926-ban új iparengedélyt kér. Az akkor Széchenyi u. 42. számot viselő ház emeleti része továbbra is a családé, de műhelyt már az akkori Vörösmarty u. 13. sz. alatt üzemeltetnek. Megayné 1928 áprilisában ezt a műhelyt felszámolja, s áthelyezi a Széchenyi u. 78. sz. alá. A helyi sajtóban már ezt

⁶ MKVM. Ad. Ltsz. 455–70.

az üzletet hirdeti a következő szöveggel: „Igazán jó és elsőrendű süteményt a Király-híd melletti Megay cukrászdában vásároljon.” 1928-ban és 1928-tól a különféle számlákat (csomagolóanyag-, doboz-, rekeszvásárlás) a feladó (Dávid Károly és Fia Rt. Budapest) Megay Róbertné cégnek küldi.⁷ A bérelt üzlet vezetője ekkor már valójában a legidősebb fiú, Megay Gusztáv. A ma is létező épületnek ebben az időben fele-fele arányban Halmos Józsefné és gróf Haller Józsefné a tulajdonosa. Az egyemeletes épület földszinti részén a Magyar–Francia Biztosítótársaság kirendeltsége található. Itt találjuk majd az „Oroszlán Gyógyszertár”-at, s a 20-as évek végén, 30-as évek elején bérlőként Megayékat is. Az 1935/1936. évi miskolci cím- és névtár az üzlet, vagy üzletrész-bérlők között már nem említi a Megay nevet. Az akkori földszinti helyiségben találjuk viszont Schatz Mihály süteményárust, aki nagy valószínűséggel Megayék utódja lehet. A Megay-cukrászda rövid története a Széchenyi u. 78. sz. alatt ezzel lezárul.

A Széchenyi u. 42. számú sarokházzól a család tulajdonában még egy fénykép megmaradt. A fénykép 1936/1938 között készülhetett. Ez a ház az 1938/1939-es címtárban is, de a fotón látható felirat szerint is – földszinti üzlethelyiségében – Könyves Lajos női divatkereskedőé. A mögötte lévő emeletes ház házszámozását már a Kálvin utca felől kapta, s ekkor az 1. számmal jelölték. Cégtábláján a felirat: Frey-cukrászda. A fotó tehát két vonatkozásban szolgáltat fontos információkat. Egyrészt már nyoma sincsen a Megay-cukrászdnak, másrészt az egykori cukrászda közvetlen szomszédságában új cukrászda nyitotta meg kapuit, s ez az ún. Frey-cukrászda.

A Megay-cukrászdával kapcsolatos ismereteinket alábbiakban egészítse még ki két visszaemlékezés. „A sarki Megay-háznak az emeletén lakott a család. Ide egy csigalépcső vezetett fel. A cukrászda nem volt drága, s ezért is igazán közkedvelt helye volt a miskolciaknak. A kiszolgálás kellemes, kedves volt, de a berendezésére pontosan nem tudok visszaemlékezni. Ehhez az épülethez a Szinva felé még egy épület, talán kétemeletes ház kapcsolódott. Ennek a pincéjében volt a »Makk Hetes«. Nagyon rossz hírű, rossz emlékü korcsma volt, ahová este 9 után nem volt tanácsos lemenni. Lejárata a Szemere utcáról nyílt, a villamos pontosan előtte állt meg.”⁸ Egy másik visszaemlékezés Benedek Miklós (1922–1989) újságíró tollából jelent meg, 1985-ben: „... Meg kicsit bosszús is vagyok, mert a Rabel-Rorarius után leghíresebb és egy utcasaroknak – villanyrendőr – évtizedekre nevet adó Megay-cukrászdára nem tudok érdemben visszaemlékezni.”⁹

A házról az 1950-es évek közepének hangulatát idézve mindössze egy bontásközi állapotot mutató fénykép maradt. Így tűnt el a Megay-ház, amelyben a cukrászda alig több mint egy évtizedig működött. Legendás emléke napjainkig megmaradt a városlakók tudatában.

7 HOM. HTD. 59. 77. 1.

8 Tóth Lajos visszaemlékezése 1979-ből

9 Benedek M., 1985

RÖVIDÍTÉSEK

HOM. HTD. = Herman Ottó Múzeum, Helytörténeti Dokumentáció
MKVM = Magyar Kereskedelmi és Vendéglátóipari Múzeum, Budapest

IRODALOM

Benedek Miklós

1985 Miskolci Macskakövek. Északmagyarország, aug. 31.

Dobrossy István

1985 A miskolci vendégfogadók és a vendéglátás története 1745–1945. Borsodi Kisonográfiaiak 21., Miskolc

1989 Megay Géza élete és munkássága (1904–1963) Herman Ottó Múzeum Évkönyve, XXVII.

Gombár István–Peiker Béla

1912 Miskolc THJF Város és Borsodvármegye cím és lakásjegyzéke, Miskolc

Rózsa Tibor

1975 Svájci cukrászok Miskolcon. Herman Ottó Múzeum Évkönyve, XVI–XVII. Miskolc, 241–267.

Tóth Kálmán

1920 Miskolc város címjegyzéke, Miskolc

Veres László

1987 A Trillhaas cukrászdától a Rácz kávéházig, Miskolc

„MEGAY”-KONDIKTOREIEN IN KASCHAU, GROßSTEFFELSDORF UND MISKOLC

In der Geschichte des Gaststättengewerbes von Miskolc nahmen ab Anfang des 19. Jahrhunderts die sogenannten Süßwaren-Handwerke eine wichtige Rolle ein. Die archivarischen Dokumente beschäftigen sich oft mit Konditoren, Zucker- und Kuchenbäckern, Eishändlern und Herstellern von Heilgetränken. Anfangs ließen sich in der Stadt schweizerische Konditordynastien nieder, danach aber wurden Ende des 19. Jahrhunderts, Anfang des 20. Jahrhunderts in erster Linie die italienischen Meister beliebt. In der Geschichte dieses Handwerkes und bei der Weitergabe der Berufskennntnisse gab es selbstverständlich auch ungarisch-ungarische Beziehungen. Die Studie beschäftigt sich mit der Geschichte, der geographischen Bewegung und endgültigen Niederlassung einer solchen ungarischen Dynastie in Miskolc. Die aus Siebenbürgen stammende Konditorfamilie kam Ende des vergangenen Jahrhunderts ins Hochland. Die Städte Kaschau und Groß-Steffelsdorf bewahren bis heute die Erinnerung

an die Konditorfamilien Megay und Miskolczy. Robert Megay geriet in den 80-er Jahren des 19. Jahrhunderts so nach Miskolc, indem auch seine Frau das Konditorhandwerk geerbt hatte und ausübte.

Robert Megay eröffnete und betrieb sein landesweit bekanntes Geschäft in der Hauptstraße von Miskolc. Von den fünf Konditoreien (Kunstanstalten) im zeitgenössischen Miskolc gehörte seine zu den hervorragenden. Seine Tätigkeit konnte nicht nur das zeitgenössische Bürgertum, sondern auch die Beurteilung der Nachwelt genießen, da sein Nachlaßmaterial fast vollständig hinterblieben ist. Der Verfasser der Studie bemüht sich dies darzustellen und die Dokumente auszuwerten.

Nach dem Tod des hervorragenden Konditors setzte seine Frau und danach auch sein Sohn das Handwerk fort. Deshalb ist es verständlich, daß die alteingesessenen Miskolcer die verkehrsreichste Kreuzung (Széchenyi Str., Kazinczy und Szemere Str.) der verkehrsreichsten Straße der Stadt auch heute noch als Megay-Ecke kennen. Während der Stadtregelung Mitte der 50-er Jahre wurde das Gebäude der Konditorei zwar abgerissen, aber über deren einstmaligen Glanz, die Besonderheiten der Einrichtungsgegenstände legen nicht nur Fotografien, sondern auch Ansichtskarten ein Zeugnis ab.

Das Illustrationsmaterial der Studie stellt drei Generationen der Familie und all diejenigen auf das Handwerk hinweisenden Dokumente dar, die ermöglichten, daß die Erinnerung an die Megay-Meister bis in die heutigen Tage im Bewußtsein der Miskolcer Einwohner erhalten geblieben ist.

István Dobrossy